

SARA AKRAM* | UNIwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Moja narracja staje naprzeciw twojej.

O kontekstowych użyciach narracji

Słowa kluczowe: narracja, leksyka, analiza kontekstowa, polski dyskurs medialny, język w mediach.

doi: <http://dx.doi.org/10.31286/JP.99.4.4>

W definicjach leksykograficznych *narracja* definiowana jest przede wszystkim jako ‘wypowiedź’ lub ‘sposób wypowiedzi w utworze literackim’ (SJPSzym, PSWP, ISJP, USJP, WSJPDun, WSJP PAN). Jako drugie znaczenie pojawia się czasem ‘opowiadanie’, natomiast w WSJP PAN drugie znaczenie *narracji* w odniesieniu do polityki to ‘określony, subiektywny sposób przedstawienia rzeczywistości w tekstach rozpowszechnianych przez jakąś osobę, grupę osób lub ugrupowanie polityczne’. Używanie słowa *narracja* w tym znaczeniu nie jest zjawiskiem całkowicie nowym, ale w wypadku polskiego dyskursu publicznego obserwujemy w ostatnich latach nasilenie stosowania tego wyrazu w licznych kontekstach, stąd źródłem podstawy materiałowej jest internetowy dyskurs medialny. Przeanalizowanie użyci kontekstowych pozwoli zrekonstruować aktualne, pragmatyczne znaczenie *narracji* oraz jej łączliwość z innymi wyrazami. Materiał analityczny stanowi w przybliżeniu sto kontekstów pobranych z różnych tekstów medialnych – artykułów, newsów, wywiadów, które zostały zgromadzone w wyniku wpisania do wyszukiwarki Google hasła *narracja* i *narracja o*, aby nakierować wyszukiwanie na temat *narracji*. Zdecydowana większość przykładów pochodzi z lat 2017–2018 i z początku 2019 roku, nieliczne są starsze (z 2015 czy 2016 roku).

Przed wszystkim *narracja* jest zawsze o czymś lub o kimś, a więc ma swój przedmiot. Na podstawie zgromadzonych kontekstów przedmiot *narracji* można podzielić na dwie główne grupy. Do pierwszej z nich zaliczymy wydarzenia, zjawiska, sytuacje, które można było zaobserwować lub obserwuje się we współczesnej rzeczywistości politycznej, i wtedy jest to *narracja o*: *Polexicie, naciskach śp. Kaczyńskiego, sytuacji w SSP [Spółkach Skarbu Państwa], naciskach politycznych na sędziów, brutalności policji, Marszu Niepodległości, Polsce w ruinie, mordzie politycznym, złej zmianie, zamachu, puczu, konferencji w Paryżu, złej kondycji miasta, radykałach z PiS, upadającej, lewackiej Szwecji, zamachu w Smoleńsku*.

Natomiast druga grupa obejmuje to, co związane jest nie ze współczesnością, ale z historią. *Narracja* jest wówczas o: *Kościele miłującym i masowo ratującym Żydów podczas wojny, polskiej wspólnoty za Holocaust, obozach śmierci, powstaniu w getcie, Niezlomnych, Holokauście*,

* akrs94@gmail.com; ORCID: 0000-0001-9502-8038

zbrodni w Jedwabnem, Konstytucji 3 maja, Armii Krajowej, zbyt miękkim stanowisku Piusa XII wobec Holokaustu i tragedii II wojny światowej, wielkości Lecha Wałęsy, tragedii Wołynia i Galicji, żołnierzach wyklętych, Polsce, faszystowskiej Polsce, śmierci pierwszego prezydenta odrodzonej Rzeczypospolitej, polskiej historii, ostatnich trzydziestu latach polskiej historii. Warto przy tym zauważyć, że kiedy przedmiot *narracji* ma charakter historyczny, najczęściej dotyczy on wydarzeń (i nie tylko) ważnych w historii Polski – w wypadku przytoczonych kontekstów większość odnosi się do historii XX wieku, a szczególnie do drugiej wojny światowej (jedy-nym wyjątkiem jest Konstytucja 3 maja). W obu wypadkach przedmiotem *narracji* mogą być zarówno konkretne wydarzenie lub sytuacja, osoba lub grupa osób, jak i zjawiska o znaczeniu społecznym i politycznym.

Oprócz przedmiotu *narracji* znaczenie ma jej a u t o r, ponieważ *narracja* jest zawsze o czymś i jest zawsze czyjaś. P o d m i o t *narracji* może być j e d n o s t k o w y: „Jacek Kurski i Adam Bielan [...] są autorami *narracji* o próbie puczu”, *narracja* Kaczyńskiego, *narracja* Rektora Halskiego; lub z b i o r o w y: *narracja* opozycji, *kościelna narracja*, *rosyjska narracja*, *narracja w mediach zagranicznych*, *polska narracja*, *żydowska narracja*, „*narracja*, którą [...] prowadzi PiS”, *narracja* obozu rządzącego, *oficjalna narracja*, *wykopowa*¹ *narracja*, *lewicowa narracja*, *prawicowa narracja*, *lewacka narracja*. Jerzy Bartmiński (2008: 180) zwrócił uwagę, że

w istocie pojęcie podmiotu zbiorowego jest abstrakcją, bo wypowiedź jest zawsze czyjaś, jednostkowa, mówienie zbiorowe to chór głosów jednostkowych, które mogą być co najwyżej bardziej lub mniej zgodne ze sobą.

Dlatego też wszystkie wymienione wyrażenia są uogólnieniami i, aby być dokładnym i rzetelnym, należałoby je sprecyzować, to znaczy wymienić partie lub konkretne nazwiska polityków, przytoczyć wypowiedzi określonych dziennikarzy. Należy jednak założyć, że są one celowe i zostały użyte przez nadawców intencjonalnie.

Operowanie wyrażeniami uogólniającymi rodzi za każdym razem pytanie, c z y j a tak naprawdę jest dana *narracja*. Niektóre określenia mają charakter relatywny, na przykład kiedy mówi się o opozycji lub obozie rządzącym – w zależności od tego, kto obecnie rządzi, nadawcy tekstów będą mieć na myśli różne partie polityczne (i konkretniej – różnych polityków). Podobnie dzieje się w wypadku wyrażenia *oficjalna narracja* – domyślamy się, że autor ma na myśli osoby będące aktualnie u władzy. Jeżeli chodzi o określenia narodowościowe, takie jak *polska*, *żydowska*, to pojawia się problem podniesiony przez J. Bartmińskiego – czy istnieje polskie widzenie świata? Badacz zwraca uwagę na wewnętrzne zróżnicowanie obrazów świata w ramach jednej społeczności narodowej i twierdzi, że

politycy dążący do stworzenia mitu monolitycznego podmiotu zbiorowego są skłonni odebrać mu prawo do wewnętrznego zróżnicowania, dialogu, polifonii, które ich zdaniem naruszają „jedność polityczno-moralną narodu” (Bartmiński 2008: 180–181).

1 Od nazwy i adresu portalu *wykop.pl*.

W wypadku międzykulturowych badań porównawczych takie zróżnicowanie jest cenne poznawczo i pokazuje skomplikowaną strukturę językowo-kulturową danego społeczeństwa. Gdy podejmuje się kwestie historyczne, wielość perspektyw (lub próba narzucenia określonej perspektywy) prowadzi zazwyczaj do sporów, a często podziału społeczeństwa, dlatego też można by ponowić pytanie postawione przez lubelskiego językoznawcę – czy istnieje, czy w ogóle może istnieć, jedna *polska narracja o wojnie*? Są to jednak problemy wykraczające poza tematykę niniejszego artykułu.

W określeniach *prawicowa* i *lewicowa* ujawnia się opozycja między różnymi stronami sceny politycznej (choć współcześnie pojęcia ‘prawicy’ i ‘lewicy’ są różnie rozumiane): „Prawica jeszcze długo będzie miała problem z lewicową narracją na temat skrajnej prawicy”². W artykule na portalu *fronda.pl* użyte zostało również słowo *lewacka* i obok niego pojawiły się negatywne określenia: *antypolska*, *szkodliwa społecznie*, *bzdurna*, w których ujawnia się stosunek autora tekstu do osób o lewicowych poglądach.

W powyższych przykładach przejawia się pluralizm (polskiej) sceny politycznej, natomiast w wyrażeniach *rosyjska narracja* i *narracja w mediach zagranicznych* można doszukiwać się próby uruchomienia opozycji *swoi-obcy*, co jest o tyle łatwiejsze, że zarówno trudne stosunki polsko-rosyjskie, jak i niechęć do obcych wpływów w Polsce są tematami często eksplorowanymi w dyskursie medialnym. Podmiot *narracji* zostaje w tym wypadku przesunięty z poziomu zawężonego (rząd rosyjski, konkretne media zagraniczne) na poziom ogólny, a nadawca tekstu przenosi w ten sposób negatywne odczucia na większą grupę ludzi.

Ostatnią kwestią dotyczącą podmiotu *narracji*, na którą warto zwrócić uwagę, jest kilkakrotnie pojawiające się w różnych kontekstach wyrażenie *antypolska narracja*. W tym wypadku właściwy podmiot *narracji* ukryty został w presupozycji, nadal jednak pozostaje niedookreślony – to ktoś niechętnie, wręcz wrogo nastawiony do Polaków, a jego celem jest pokazanie ich w negatywnym świetle. Tu również uruchamia się dychotomiczne postrzeganie rzeczywistości – podział na tych, którzy są negatywnie albo (w domyśle) pozytywnie nastawieni do Polaków, ale też opozycja *my* – Polacy i *oni* – ci, którzy są przeciwko nam.

Z dychotomicznym postrzeganiem świata związany jest aspekt aksjologiczny:

(1) Narracja o dobrych Żydach i złych Polakach³ sypie się jak domek z kart, gdy czyta się przedwojenną prasę („Goniec Częstochowski”, 1938)⁴.

(2) Na obecnym etapie Żołnierzy Wyklętych siły postępu dzielą na zwolenników demokracji, którzy walczyli o słuszne idee i którym należy się szacunek i pierwszorzędne miejsce

2 W. Górski, Wróbel: *Ten lament nie ma sensu*, „Dziennik Gazeta Prawna”, 26.01.2018 (online: www.gazetaprawna.pl, dostęp: 5 marca 2019).

3 Wyróżnienia w cytatach tu i dalej pochodzą od autorki. Jeśli nie zaznaczono inaczej, zachowano oryginalną pisownię i interpunkcję.

4 Katarzyna TS [nazwa użytkownika na Twitterze], 19.08.2018 (online: twitter.com, dostęp: 20 stycznia 2019).

w historii oraz jej przeciwników. W ich narracji pozycja tych drugich nie uległa wielkiej zmianie w stosunku do umocowania w komunistycznej narracji o bandytach z lasu⁵.

(3) Spójrzmy choćby na potrzebną teraźniejszości wspólną narrację o II wojnie światowej, Izraela, Rosji i Niemców, narrację w której Żydzi są jedynymi ofiarami, Rosjanie jedynymi wyzwolicielemi, a środkowoeuropejczycy współpracownikami nazistów⁶.

Komponent aksjologiczny nie musi ujawniać się w sposób bezpośredni, jak w przykładzie (1), gdzie występują wyrazy jednoznacznie wartościujące *dobry* – *zły*. Należy podkreślić, że w tym wypadku nadawca wypowiedzi nie utożsamia się z takim podziałem i zdaje sobie sprawę z jego sztuczności i nietrwałości, na co wskazuje określenie „[narracja] sypie się jak domek z kart”. W przykładzie (2) „narracja o bandytach z lasu” to fragment, który niesie ze sobą nacechowanie negatywne, natomiast w przykładzie (3) wyrazy *ofiara*, *wyzwolicielem*, ale także *współpracownicy nazistów* niosą ze sobą ładunek wartościujący: pozytywny w odniesieniu do dwóch pierwszych słów, a negatywny w wypadku trzeciego zwrotu, ze względu na to, że *naziści* wartościowani są negatywnie.

W kontekście przytoczonych wyżej przykładów warto zwrócić uwagę na jeszcze jedną kwestię – możemy tutaj mówić, odwołując się do badań Władimira Proppa (1928/1976) nad bajką magiczną, o narzucaniu konkretnych ról fabularnych: protagonisty, antagonisty, ofiary. Należy zauważyć, że zazwyczaj objawia się to w silnej polaryzacji bohatera i jego przeciwnika, w poniższym przykładzie nazywanego wręcz wrogiem:

(4) Antypolska narracja ma skłonić Polaków do wyrzeczenia się swojej tożsamości, do tego by Polacy nie tylko nie byli dumni z swoich dziejów Polski ale by o tych dziejach zapomnieli – w interesie wrogów Polski i Polaków jest to byśmy nie pamiętali, że możemy (jak nasi przodkowie) odnosić spektakularne sukcesy [...] ⁷.

Narzucanie określonego sposobu postrzegania i jednocześnie wartościowania rzeczywistości, historii i konkretnych zdarzeń pokazuje następną, istotną cechę *narracji* – jest ona konstruowana zawsze w jakimś celu.

Celowość tworzenia konkretnej *narracji* ujawnia się w takich kontekstach, jak:

(5) Opozycji potrzebna jest narracja o brutalności policji, by zbudować opowieść o kraju, gdzie manifestanci są bici przez policję – uważa Jacek Sasin [...] ⁸.

5 D. Patrejko, *Po co nam Żołnierze Wyklęci?*, 28.02.2019 (online: publicystyczny.pl, dostęp: 5 marca 2019).

6 Z komentarza użytkownika 2bxornot2b w odpowiedzi na tekst: AS, „Będziemy pamiętali, jakie święta czci Orlen”. *Żakowski o Żołnierzach Wyklętych i zbrodniach „Burego”*, 1.03.2019 (online: www.tokfm.pl, dostęp: 5 marca 2019). Cytat został zredagowany z powodu braku znaków diakrytycznych.

7 J. Bodakowski, *Ta książka w pył rozbija lewacką narrację o Polsce*, 22.11.2018 (online: www.frona.pl, dostęp: 5 marca 2019).

8 jmk, ak, Sasin: *Amnesty International nie interweniowała w sprawie Marszów Niepodległości*, 30.07.2018 (online: www.tvp.info, dostęp: 24 lutego 2019).

(6) Afera KNF. Adam Bielan: Roman Giertych to jeden z liderów totalnej opozycji. Narracja o bankach za złotówkę powstała na potrzeby jego akcji⁹.

(7) Narracja o Polsce w ruinie to starannie budowany przez spin doktorów dobrej zmiany medialny przekaz, mający na celu pokazać nasz kraj jako stertę gruzów. Za całość odpowiedzialność ponoszą oczywiście bestialskie 8-letnie rządy poprzedników, tj. koalicji PO-PSL [...] ¹⁰.

(8) Z tego drugiego powodu częścią amerykańskiej polityki, obok ustawy 447, stało się uporczywe robienie z Polaków współsprawców holocaustu, i piekąc dwie pieczenie przy jednym ogniu, nieszczęsną konferencję wykorzystano także do tego. Tylko naiwny może sądzić, że tak świetnie rymująca się z butą amerykańskiego komiwojażera narracja o powstańcach z warszawskiego getta walczących przeciwko „polskiemu i nazistowskiemu reżimowi”, ukuta przez telewizję NBC dla milionów widzów na całym świecie, była skutkiem pomyłki czy niewiedzy [...] ¹¹.

Celowość *narracji* potwierdzają także takie konteksty, jak: „ta narracja jest sprzedawana Polakom od wielu lat”¹², „narracja o śmierci [...] Gabriela Narutowicza, wciąż wraca w bieżącej politycznej walce”¹³, „powtarzająca się narracja o zbyt miękkim stanowisku Piusa XII wobec Holocaustu i tragedii II wojny światowej”¹⁴, „pojawia się paranoiczna narracja [...]”¹⁵. *Narracja* przedstawia się w tym wypadku jako coś potencjalnego, co może zostać zaktualizowane, zależnie od potrzeb konkretnych osób lub sytuacji, najczęściej politycznej. Zauważmy, że o ile słowa *pojawiać się, wracać czy powtarzać się* są semantycznie neutralne¹⁶, o tyle określenia *jest sprzedawana, polityczna walka czy paranoiczna narracja* nacechowane są pejoratywnie. *Narracja* wykorzystywana w politycznej walce zakłada jej przedmiotowe użycie, a *sprzedawana* – implikuje ukryty cel manipulacyjny.

Określoną *narrację* wykorzystuje się więc do konkretnych, wyznaczonych celów, dlatego też można ją *zmienić, przekształcić*, aby później ją *komuś narzucić lub przekonać do jej przyjęcia*:

9 A. Koziński, Afera KNF. Adam Bielan: Roman Giertych to jeden z liderów totalnej opozycji. Narracja o bankach za złotówkę powstała na potrzeby jego akcji, „Polska Times”, 9.12.2018 (online: polskatimes.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

10 R. Nowakowski, Wpadka Beaty Szydło. To zdjęcie pokazuje hipokryzję narracji o Polsce w ruinie, 20.11.2017 (online: crowdmedia.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

11 R. Ziemkiewicz, Polska w pozycji horyzontalnej, 15.02.2019 (online: fakty.interia.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

12 Wiesława [nazwa użytkownika], Narracja o wielkości Lecha Wałęsy, 24.08.2017 (online: www.salon24.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

13 R. Ziemkiewicz, Niewiadomski, czyli wszystko inaczej, „Do Rzeczy”, 3.02.2018 (online: dorzeczy.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

14 B. Chudy, Przełomowa decyzja Papieża Franciszka. Tajne archiwa Watykanu będą otwarte (online: pikio.pl, dostęp: 5 marca 2019).

15 Wywiad Łukasza Pawłowskiego z Pawłem „Pablopavo” Sołtysem, *Wk***wienie rośnie*, „Kultura Liberalna”, 1.01.2019 (online: kulturaliberalna.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

16 Choć kiedy mówimy, że coś *uparcie* lub *bez końca się powtarza*, to już ujawniamy swój negatywny stosunek.

(9) To wynikało z tego, że pewnym zaskoczeniem dla Ukrainy była wygrana PiS i zmiana narracji, skierowanie jej na tory historyczne – uważa Jan Piekło¹⁷.

(10) Adamowi, który przekonał prezesa do przyjęcia narracji o puczu, w sukurs przyszedł Jacek z dokumentem w TVP. [...] Ponadto to Bielan w czasie protestu sejmowego miał narzucić narrację mediom publicznym o wewnętrznym buncie młodych posłów Platformy, domagających się od Grzegorza Schetyny kontynuacji protestu w sali sejmowej, którą dość chętnie podjęły także prywatne media sprzyjające PiS¹⁸.

(11) Przywołano wypowiedź Jakuba Stefaniak z Polskiego Stronnictwa Ludowego, który tłumaczył decyzję przyłączenia się do Koalicji Europejskiej. Z taką narracją nie zgodził się Sławomir Świerzyński, 25-letni działacz PSL-u¹⁹.

(12) Narracja o faszystowskiej Polsce forsowana w 1939 przez Stalina z Hitlerem poprzedzała atak na PL bierność aliantów²⁰.

Z narracją można się utożsamić lub w nią wpisać, w użyciach kontekstowych przykłady te pojawiają się jednak w sensie negatywnym:

(13) Bardzo źle się dzieje, kiedy wielu ludzi z obawy, że wpisze się w prawicową narrację, rezygnuje z posługiwania się słowami „naród” czy „patriotyzm”²¹.

(14) My czcząc takiego człowieka utożsamiamy się z tą narracją, z jego czynami. Ktoś, kto ukrywa zbrodnie jest współdziałowcem tego przestępstwa – uważa Ryszard Filipiuk²².

Określona narracja może spotkać się z odrzuceniem i tym samym jednoznacznie negatywną oceną ze strony odbiorców, co ilustrują poniższe przykłady:

(15) Wiceminister sprawiedliwości [Michał Wójcik] stwierdził, że narracja opozycji z kampanii samorządowej mówiąca o planach wyjścia z UE była „jedną z największych manipulacji”²³.

17 Wywiad Beaty Lubeckiej z Janem Piekło, *Były ambasador Polski na Ukrainie o B. Cichockim: W Kijowie szybko zrozumie, że wektor polityki wewnętrznej tam może okazać się chybiony*, 13.02.2019 (online: www.radiozet.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

18 A. Gajcy, *Oni stoją za narracją o puczu. Powrót starych spin doktorów PiS*, 26.01.2017 (online: wiadomosci.onet.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

19 „am”, *Historia ojca Sławomira Świerzyńskiego przyprawia o dreszcze... „Dziś jest kombatantem, ma 88 lat”*, 3.03.2019 (online: <http://telewizjarepublika.pl>, dostęp: 5 marca 2019).

20 E. Stankiewicz-Jørgensen, 3.03.2018 [tweet], (online: twitter.com, dostęp: 5 marca 2019).

21 H. Orzechowski, *Czarno-biały mit Wyklętych nie ma nic wspólnego z rzeczywistością*, „Newsweek Polska”, 1.03.2019 (online: www.newsweek.pl, dostęp: 5 marca 2019).

22 J. Madan, *Biała Podlaska: KOD chce brzozy w miejsce Łupaszki. Kibice patrolują mural*, 5.03.2019 (online: www.slowo-podlasia.pl, dostęp: 5 marca 2019).

23 Rozmowa Doroty Kani z Michałem Wójcikiem, *Michał Wójcik: narracja o Polesie była wielką manipulacją*, 4.12.2018 (online: polskieradio24.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

(16) Wicedyrektor Archiwum Akt Nowych: Pojawiająca się w zagranicznych mediach narracja o polskiej współwinie za Holokaust jest kłamliwa²⁴.

(17) Wyrazem braku zgody na zakłamywanie historii i prowadzenie antypolskiej narracji jest kampania internetowa, która jest prostą, ale być może skuteczną metodą edukacji [...] ²⁵.

(18) Odpowiednio zmanipulowana narracja na temat sukcesu Brauna w gdańskich wyborach może ten wynik umocnić, a nawet poprawić²⁶.

(19) „To przejaw fałszywej narracji o polskiej historii – pełnej przeinaczeń, przemilczeń i nieprawdziwych stwierdzeń” – podał IPN w komunikacie przesłanym w piątek PAP [...] ²⁷.

(20) To, że narracja o braku tolerancji Polaków pojawia się w debacie publicznej, nie oznacza, że jest ona prawdziwa²⁸.

(21) Narracja rektora Halskiego jest zbudowana na fałszu i kłamstwie [...] ²⁹.

(22) Rafał Ziemkiewicz w artykule „Prawda o Jedwabnem – najwyższy czas!” [...] stwierdził, że oficjalna narracja (dotychczasowych rządów III RP i episkopatu) o tej zbrodni jest antypolskim kłamstwem³⁰.

We wszystkich przytoczonych fragmentach *narracji* zarzuca się *nieprawdliwość*. Bardzo często obok *narracji* pojawiają się takie wyrazy jak *kłamstwo*, *fałsz* (czasem również *mit*), ale również *manipulacja*, co wskazuje jednoznacznie na cel, w jakim dana *narracja* jest konstruowana. Warto zwrócić uwagę na to, że ujawniają się tutaj tylko negatywne konteksty, to znaczy *narracja* nigdy nie jest wykorzystywana po to, aby zbudować obraz pozytywny. O fałszywości *narracji* mówi się często w kontekście zakłamywania historii, przedstawiania jej w sposób niezgodny z rzeczywistością.

24 [Brak autora], Wicedyrektor Archiwum Akt Nowych: Pojawiająca się w zagranicznych mediach narracja o polskiej współwinie za Holokaust jest kłamliwa, 3.02.2018 (online: www.radiomaryja.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

25 MA, „Niemieckie, nie polskie!”. Internauci walczą z antypolską narracją o obozach śmierci, „Polonia Christiana”, 20.01.2017 (online: www.pch24.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

26 J. Rojewski, Co oznacza sukces Grzegorza Brauna w Gdańsku, „Polityka”, 5.03.2019 (online: www.polityka.pl, dostęp: 5 marca 2019).

27 M. Cieszewski, IPN reaguje na publikację „The Washington Times”: Przejaw fałszywej narracji o polskiej historii, 23.02.2018 (online: wiadomosci.dziennik.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

28 Ł. Lubański, Bogna Białecka: Uparta narracja o nietolerancyjnych Polakach, „Rzeczpospolita”, 1.12.2016 (online: www.rp.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

29 L. Myczka, Nieporozumienie, czy to już wojna? Uniwersytet Opolski kontra Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa, 12.02.2019 (online: opowiecie.info, dostęp: 24 lutego 2019).

30 J. Bodakowski, Rafał Ziemkiewicz: Oficjalna narracja o zbrodni w Jedwabnem jest kłamstwem, 9.02.2018 (online: prawy.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

Tylko raz w kontekstach mowa jest o prawdziwości *narracji*: „Marcin Horała: «Polskie stanowisko i polska narracja o wojnie jest w 100 proc. zgodna z prawdą»”³¹. To sformułowanie pojawia się jednak w wypowiedzi polityka, który deklaruje prawdziwość określonej *narracji*, umacniając jeszcze swoje zapewnienie wyrażeniem *w 100 procentach*. W tej sytuacji to nadawca, a nie odbiorca, przyznaje, że dana *narracja* jest prawdziwa.

Narracja jest więc subiektywnym sposobem opowiadania o określonym fragmencie rzeczywistości lub historii, dlatego też służy ona osiągnięciu celów konkretnej osoby lub grupy osób albo wyraża ich poglądy. Grupy tworzące poszczególne *narracje* mogą mieć różny charakter, na przykład polityczny lub narodowościowy – *narracja* jest wypracowaną przez nich pewną wizją świata, historii, problemu. Ze względu na jej subiektywny charakter *narracja* może być przedmiotem sporów (w kontekstach pojawia się wyrażenie „*narracja* jest punktem spornym”). Warto zauważyć, że występuje ona wtedy, gdy ktoś chce narzucić pewnym działaniom lub wydarzeniom schemat ich postrzegania, co najwyraźniej pokazują takie przykłady jak: *narracja o puczu*, *narracja o zamachu*, *narracja o mordzie politycznym*.

Narracja jawi się jako coś sztucznego, skonstruowanego – jest wytworem, którego nadawca dąży do przekształcenia go w językowy akt kreacyjny. Język nie może jednak zmienić rzeczywistości, tylko nasze myślenie o niej, dlatego nadawca za pomocą *narracji* próbuje wpłynąć na sposób postrzegania świata przez inne osoby. *Narracja* jest wszakże nietrwała, niespójna, na co zwracają uwagę odbiorcy:

(23) Co ciekawe, choć nawała tweetów zamarła, to wytworzona w ten sposób *narracja* przedostała się do medialnego głównego nurtu [...] ³².

(24) *Narracja* o naciskach śp. Kaczyńskiego zwyczajnie się zawala ³³.

(25) Gospodarka nie oszczędza opozycji. Nawet *narracja* o sytuacji w #SSP ostatecznie runęła. Pozostanie po raz setny pogrzebać trójkopodział władzy ³⁴.

(26) I co teraz? Rozpada się *narracja* o naciskach politycznych na sędziów. „Iustitia” przeprowadziła ankietę, a jej wyniki zaskakują ³⁵.

Narracje funkcjonują więc jako różne wersje myślenia i mówienia o rzeczywistości lub historii, dlatego też nieprzypadkowo używa się tego wyrazu w liczbie mnogiej lub sugeruje się istnienie więcej niż jednej *narracji*:

31 [Redakcja wpolityce.pl], NASZ WYWIAD. Marcin Horała: „Polskie stanowisko i polska narracja o wojnie jest w 100 proc. zgodna z prawdą”, 1.02.2018 (online: wpolityce.pl, dostęp: 5 marca 2019).

32 O. Górzyski, *Astroturferzy przeciwko astroturfigowi. Narracja o „ustawionych” protestach to robota trolli i botów*, 24.07.2017 (online: wiadomosci.wp.pl, dostęp: 5 marca 2019).

33 frank_drebin, *Narracja o naciskach śp. Kaczyńskiego zwyczajnie się zawala*, 16.01.2012 (online: www.salon24.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

34 Ł. Schreiber, [tweet], 20.09.2017 (online: twitter.com, dostęp: 24 lutego 2019).

35 [Redakcja wpolityce.pl], *I co teraz? Rozpada się narracja o naciskach politycznych na sędziów. „Iustitia” przeprowadziła ankietę, a jej wyniki zaskakują. SPRAWDŹ*, 10.10.2018 (online: wpolityce.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

(27) Ścierają się w mediach i publicznych debatach dwie narracje, [...] ukrywają one narracje niewypowiedziane, które są do siebie zbyt podobne³⁶.

(28) W latach osiemdziesiątych pojawiła się więc dwutorowość narracji obchodów i nowa niezależna narracja o powstaniu³⁷.

(29) Nowe pokolenie staje obecnie przed prostym wyborem – albo wpisze się w jedną z narracji wypracowanych przez pokolenie tamtych wydarzeń [...] ³⁸.

(30) Myślę, że zrobimy to tak: Będzie 5–6 wspólnych haseł, a potem to każdy będzie swoją narrację sam sobie układał – mówi polityk zaangażowany w negocjacje³⁹.

Ralph Keyes w swojej książce *Czas postprawdy. Nieszczerość i oszustwa w codziennym życiu* (2004/2017: 166) zwraca jednak uwagę na tendencję do mówienia o *narracji* jako o „alternatywnej wersji rzeczywistości”, a nie tylko sposobie jej przedstawiania. Nieprzypadkowo *narracja* pojawia się obok *postprawdy*, wyrazu, który w ostatnich latach jest często przedmiotem dyskusji i refleksji. R. Keyes pokazuje, w jaki sposób doszło do upadku uczciwości, rozumianej jako prawdomówność. Jego publikacja odtwarza proces odejścia od prawdy i prawdomówności na rzecz tworzenia opowieści, którego jednym z głównych źródeł jest rozprzestrzenienie się postmodernistycznego stosunku do prawdy poza środowiska akademickie:

Dzisiaj niektórzy prawoznawcy podważają samą ideę poszukiwania prawdy. Co miałoby ją zastąpić? „Tworzenie opowieści”. „Narracje” [wyróżnienie S.A.]. Ci uczeni dowodzą, że kiedy uczestników procesu uwolni się od wymogu dowodzenia zgodności zeznań z faktami, będą mogli zrelacjonować swoją wersję prawdy. Stoi za tym ideologia polityczna, zgodnie z którą skonstruowane społecznie wersje „prawdy obiektywnej” zawsze uprzywilejowują tych, którzy mają władzę, dlatego powinny je zastąpić opowieści i narracje (Keyes 2004/2017: 204–205).

Taka postawa przedstawiania „własnej wersji prawdy”, która opiera się (choć nie musi) na swobodnym traktowaniu faktów bądź całkowitym ich bagatelizowaniu lub fałszowaniu, prowadzić może do sytuacji niebezpiecznych, wręcz absurdalnych:

Jednak kiedy uznajemy to pojęcie [ogólniejszej prawdy – S.A.] za prawomocne, zamiast ze wszystkich sił dążyć do bycia sprawiedliwym, obiektywnym i do ustalenia prawdy faktycznej w spornych kwestiach, otwieramy szeroko wrota dla arbitralnych zmagania o władzę. W takiej

36 K. Nawratek, 603. *cztery narracje o aborcji*, 3.01.2012 (online: krzysztof nawratek.blox.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

37 Wywiad PAP z Grzegorzem Berendtem, *Władze PRL miały kłopot z narracją o powstaniu w getcie*, 16.05.2018 (online: kultura.gazetaprawna.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

38 [Redakcja „Kultury Liberalnej”], 30. *rocznica Okrągłego Stołu. Kogo to dziś obchodzi?*, 5.02.2019 (online: kulturaliberalna.pl, dostęp: 24 lutego 2019).

39 D. Długosz, *Koalicja Europejska układa program i listy. Na razie nie wie, co zrobić z Ewą Kopacz*, „Newsweek Polska”, 27.02.2019 (online: www.newsweek.pl, dostęp: 5 marca 2019).

sytuacji moja narracja staje naprzeciw twojej i niech wygra lepszy narrator [wyróżnienie S.A.]. Daniel Farber i Suzanna Sherry w książce *Beyond All Reason* (Poza granicami rozumu) pytają retorycznie: skoro fakty są tylko konstrukcjami społecznymi, a prawda jest względna, to co odróżnia narrację ocalonego z Holocaustu od narracji kogoś, kto go neguje? W końcu każdy ma swoją wersję prawdy. Do takiego rodzaju etycznych absurdów może prowadzić zbytek relatywizmu (Keyes 2004/2017: 194–195).

Jak wyjaśnia R. Keyes (2004/2017: 213), właśnie na tym polega idea postprawdy – manipulowanie faktami i zmyślanie może nas przeprowadzić z dziedziny zwykłej faktyczności do świata prawdy narracyjnej. Opisuje on przede wszystkim źródła społeczne tego procesu, nie odnosi się do badań nad *narracją*, jeżeli jednak przypomnimy jeden z głównych sporów narratywistów, to możemy zauważyć podobieństwo problematyki. Spór ten dotyczył relacji *narracji* i faktów – realiści opowiadali się za obiektywnym, niezależnym od *narracji* istnieniem faktów, natomiast konstrukcyoniści przekonywali, że nie ma faktów, które istnieją niezależnie od *narracji* (Burzyńska 2008: 28).

W zebranych kontekstach relacja *narracji* w połączeniu z *prawdą* bezpośrednio pojawiła się tylko raz: „polska narracja jest w 100% zgodna z prawdą”. *Prawda* występuje w tym przykładzie w jednym ze znaczeń wyróżnionych przez Jadwigę Puzyninę (2008/2013: 351) – gdy czyjś sąd jest (w jakimś stopniu) prawdziwy. Językoznawczyni, badając użycia kontekstowe *prawdy*, zwraca uwagę na relatywistyczne traktowanie *prawdy* w rozumieniu epistemicznym, kiedy staje się ona zależna od światopoglądu, nastawienia życiowego lub wpływu określonej kultury na podmiot wypowiedzi (Puzynina 2008/2013: 350). *Prawda* może tutaj występować w kontekstach w liczbie mnogiej, co ujawniło się również w wypadku *narracji*. Taką relację między *narracją* a *prawdą* zauważamy też w poniższym przykładzie i jednocześnie ilustruje ona to, o czym pisał R. Keyes:

(31) Poza tym to matematyka, fizyka i chemia uczą nas tego, czego bardzo nie lubią populiści, bazarze, naciągacze [...]. Że są rzeczy, które można udowodnić, dowody zaś są niepodważalne. Że *narracja* nie zmienia rzeczywistości tak samo, jak maniackalne powtarzanie kłamstwa nie zmienia go w prawdę. Matematyka uczy bezcennej dyscypliny myślenia. Nie daje miejsca na absurdalne stwierdzenia jak to, jakim poczęstował mnie znajomy antyszczepionkowiec: „Natalia, ty masz swoją prawdę, ja swoją”⁴⁰.

Jednym ze znaczeń *prawdy*, które wyróżniła J. Puzynina (2008/2013: 352–353), jest autentyczność czyichś stwierdzeń, postaw, zachowań, z czym wiąże się problem „wiarygodności wypowiedzi jako elementu szerszego rozumienia prawdy jako autentyczności obejmującej całość niezakłamanych, naturalnych postaw i zachowań ludzkich”. Pierwszy rozdział książki R. Keyesa został opatrzonej cytatem z Daniela Boorstina: „«Prawda» została zastąpiona przez

40 N. Waloch, *Matura bez matematyki? Od dawna się zastanawiałam, kiedy zaczniesz się podgryzanie przedmiotów ścisłych w szkole*, „Wysokie Obcasy”, 21.02.2019 (online: www.wysokieobcasy.pl, dostęp: 5 marca 2019).

«wiarygodność»” – ważne jest wszakże, jak rozumiane są te dwa słowa. Autor *Czasu postprawdy* pokazuje, w jaki sposób można sprawiać wrażenie, że jest się wiarygodnym (np. dzięki odpowiedniej komunikacji niewerbalnej), a jednak mówić przy tym nieprawdę, to znaczy mówić rzeczy niezgodne z tym, co się stało. W tym wypadku wiarygodność budowana jest dzięki zupełnie innym czynnikom niż prawdomówność i uczciwość, które powinny być podstawą uznania kogoś za człowieka wiarygodnego.

Warto poczynić w tym miejscu jeszcze jedną uwagę. Z analiz kontekstowych *prawdy* J. Puzynina (2008/2013: 357) wysnuwa wniosek, że w ujęciu nadawców *prawda* odkrywana ma często charakter negatywny. W wypadku *narracji* taki charakter ujawnił się kilkakrotnie i dotyczył *narracji* samej w sobie (jest *niesprawiedliwa*, *paranoiczna*, *nieprawdziwa*) lub celu, w jakim jest ona wykorzystywana (manipulacja, fałszowanie historii). Dodajmy również, że w definicjach leksykograficznych *narracja* w znaczeniu ‘sztuki opowiadania’ ma z kolei charakter pozytywny i jest ceniona przez odbiorców (można mieć *dar narracji*, *zdolności narracyjne*; *ciekawa*, *żywa*, *porywająca narracja*).

W definicjach leksykograficznych w sposób eksplicytny uobecnił się przedmiot *narracji*, natomiast podmiot *narracji* – *narrator* – zdefiniowany został w osobnym haśle. Charakterystyka *narracji* pojawiła się w przykładowych połączeniach i elementach pozadefinicyjnych. *Narracja* w słownikach zdefiniowana została przede wszystkim jako akt mowy (‘opowiadanie’, ‘wypowiedź’, ‘relacjonowanie’), co akcentuje jej charakter językowy. Wyjątek stanowi drugie znaczenie tego leksemu w WSJP PAN – ‘sposób przedstawienia rzeczywistości’ sugeruje odniesienie już do poziomu pojęciowego.

Poza podmiotem i przedmiotem *narracji* w użyciach kontekstowych ujawniła się głównie celowość *narracji*, ale również jej cel, który jest demaskowany przez odbiorców: manipulacja, fałszowanie historii, budowanie negatywnego obrazu sytuacji lub grupy osób. *Narrację* wykorzystuje się zawsze w celu negatywnym. Definicje słownikowe nie eksponują celowości ani celu *narracji*, choć istotne jest powiązanie zdarzeń w ciąg przyczynowo-skutkowy (powiązanie elementów w całość będzie ważnym aspektem *narracji* w późniejszych badaniach nad tym pojęciem), które samo w sobie jest raczej neutralne – na pierwszy rzut oka nie ujawnia się tu aspekt aksjologiczny (choć za pozytywne uznajemy, kiedy coś wiąże się w sensowną całość, chaos zaś wartościujemy negatywnie).

Mówiąc o *narracji* jako o sposobie przedstawienia rzeczywistości, mamy na myśli przekaz językowy – to, co ktoś powiedział lub napisał, a także w jaki sposób to zrobił. Przedstawienie często zakłada jednak wcześniejsze istnienie tego sposobu postrzegania w umyśle człowieka, jest to więc pewien konstrukt myślowy i językowy. Bohaterowie, ich intencje i motywacje, wartości, jakie im przyświecają, zdarzenia, w których biorą udział, cel, jaki chcą osiągnąć – są to elementy *narracji* jako struktury pojęciowej, schematu poznawczego (Trzebiński (red.) 2002). Niektóre z nich uobecniły się w użyciach kontekstowych, przypominjmy chociażby przypisywanie osobom określonych ról. Na to rozróżnienie nakładają się opisane wcześniej opozycje *dobry–zły*, *my–oni*, *swoi–obcy*, które zawierają komponent aksjologiczny. Przyjęcie określonej *narracji*, utożsamienie się z nią, zakłada istnienie

wspólnoty przekonań, wartości, doświadczeń lub też brak takiej wspólnoty w wypadku odrzucenia *narracji*.

Głównym celem narracyjnego ujmowania świata jest nadanie całościowego sensu naszym doświadczeniom, historii, rzeczywistości. Czy w odniesieniu do analizowanych użyć kontekstowych możemy mówić o takim procesie? Jeśli tak, to w jakim stopniu chodzi o nadanie sensu, czyli powiązanie elementów i przypisanie im określonych funkcji w celu zrozumienia rzeczywistości? Czy jednak *narracja* to tylko subiektywna wersja wydarzeń konstruowana według własnych przekonań i interesów, a później wykorzystana do własnych celów, takich jak manipulacje rzeczywistością i historią albo przeciągnięcie wyborców na swoją stronę? Te cele mają charakter doraźny, powierzchowny i negatywny, a dotyczą istotnych spraw nie tylko historycznych, ale też społecznych, lecz to właśnie je eksponuje analiza kontekstowa. Proces nadawania sensu złożonej rzeczywistości ma z kolei charakter pozytywny i, jak twierdzą badacze, dzięki niemu człowiek potrafi zrozumieć siebie i swoją rolę w świecie.

Należałoby postawić także pytanie, w jakim stopniu świadomie użytkownicy języka posługują się leksemem *narracja*, choć odpowiedź będzie się różnić w zależności od tego, o jakim użytkowniku mówimy. Czy jest to tylko bezrefleksyjne powtarzanie nośnego, „medialnego” słowa, którego można użyć w różnych kontekstach, nie obawiając się konsekwencji jego nadużycia? Czy kryje się za tym przekonanie o możliwościach manipulacyjnych języka, które pozwalają sterować sposobem myślenia o rzeczywistości innych osób, podsuwać gotowe schematy postrzegania konkretnych wydarzeń? Przekonanie to łączy się z przyjmowaniem lub nie odpowiedzialności za to, co i w jaki sposób się mówi, a to jest już przedmiotem etyki słowa, której jedną z podstawowych zasad jest mówienie prawdy (Wierzbicka 2017; Pajdzińska, Puzynina 1996/2017). Co się dzieje, kiedy zamiast powiedzieć: „ktoś skłamał”, mówimy: „jego *narracja* jest fałszywa”? *Narracja* nie zawsze musi zawierać kłamstwo, podobnie jak kłamstwa – na co zwracała uwagę już J. Puzynina (1992: 210) – nie można uznać za cechę swoistą manipulacji. Nasuwa się w takim razie pytanie, który element *narracji* jest fałszywy i na jakiej podstawie można to stwierdzić?

Próbując odpowiedzieć na pytanie: „Co się dzieje z prawdą dziś?”, J. Puzynina (2008/2013: 355) pisze o wieloznaczności *prawdy* i niejednoznaczności jej użyciu. Podobny wniosek można wysnuć odnośnie do *narracji*, a do wieloznaczności należałoby dodać również niejasność znaczenia w użyciach kontekstowych, ponieważ na podstawie niektórych z nich trudno jest stwierdzić, w jaki sposób rozumieją ten leksem posługujące się nim osoby. Jak napisał Tadeusz Sławek (2014: 3):

rola refleksji humanistycznej mozolnie poruszającej się labiryntowym szlakiem polega na nieustannym uczeniu się i przypominaniu o wadze słowa jako niezbędnym warunku szacunku dla myślenia i słuchaczy, będących myślenia świadkami.

Polega ona również na śledzeniu i badaniu, jak słowa są używane i – w konsekwencji – jak są wykorzystywane. Szacunek dla słuchaczy zakłada przyjmowanie odpowiedzialności za swoje

słowa, a także uczciwość wobec odbiorców. Buduje to atmosferę zaufania, którą niszczy każdy przejaw manipulacji i próby oszustwa.

Narracja jest więc określonym sposobem przedstawiania rzeczywistości przez osobę lub grupę osób i zazwyczaj jest konstruowana w określonym celu, często na potrzeby sterowania sposobem myślenia odbiorców. Kiedy jednak *narracja* zostaje utożsamiona z *prawdą*, staje się jedną z wersji *prawdy* – przenosimy się z poziomu językowego na poziom etyki, moralności, co może mieć realne konsekwencje, często negatywne, w rzeczywistości poza językowej. O różnych formach „nadużywania słów” pisał John Locke w *Essay Concerning Human Understanding*, w tym o używaniu wybranych słów abstrakcyjnych, które są rozpowszechnione w jakimś społeczeństwie i wydają się przez to zrozumiałe dla wszystkich, co jest tylko pozornie prawdą (Wierzbicka 2017). Wydaje się, że o podobnym zjawisku możemy mówić w wypadku *narracji*, która nie jest może słowem aż tak niejasnym, ale częste się nim posługiwanie również może prowadzić do rozmycia jego znaczenia. Upowszechnienie *narracji* w dyskursie publicznym spowodowało, że zaczęły gromadzić się wokół niej negatywne konotacje, podczas gdy poza tym dyskursem pozostaje słowem neutralnym lub pozytywnym.

Bibliografia

- Bartmiński J. 2008: *Polifoniczność tekstu czy podmiotu? Podmiot w dialogu z samym sobą*, [w:] J. Bartmiński, A. Pajdzińska (red.), *Podmiot w języku i kulturze*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 161–183.
- Burzyńska A. 2008: *Idee narracyjności w humanistyce*, [w:] B. Janusz, K. Gdowska, B. de Barbaro (red.), *Narracja. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 21–36.
- ISJP: *Inny słownik języka polskiego*, red. M. Bańko, t. 1–2, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000.
- Keyes R. 2004/2017: *Czas postprawdy. Nieszczerość i oszustwa w codziennym życiu*, przeł. P. Tomanek, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Pajdzińska A., Puzynina J. 1996/2017: *Etyka słowa*, [w:] J. Miodek (red.), *O zagrożeniach i bogactwie polszczyzny. Forum kultury słowa*, Wrocław 1995, Towarzystwo Przyjaciół Polonistyki Wrocławskiej, Wrocław, s. 26–35.
- Propp W. 1928/1976: *Morfologia bajki*, przeł. W. Wojtyga-Zagórska, Książka i Wiedza, Warszawa.
- PSWP: *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, red. H. Zgólkowa, t. 1–50, Kurpisz, Poznań 1994–2005.
- Puzynina J. 1992: *Język wartości*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Puzynina J. 2008/2013: *Co się dzieje z prawdą dziś?*, [w:] J. Puzynina, *Wartości i wartościowanie w perspektywie językoznawstwa*, Polska Akademia Umiejętności, Kraków.
- SJPŚzym: *Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, t. 1–3, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1978–1981.
- Ślawek T. 2014: *Humanistyka i świat polityko-techno-medio-biurokracji*, „Analiza”, nr 3, Instytut Obywatelski (online: http://www.instytutobywatelski.pl/wp-content/uploads/2014/02/Analiza_Humanistyka_2-04_www.pdf, dostęp: 25 listopada 2018).
- Trzebiński J. (red.) 2002: *Narracja jako sposób rozumienia świata*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk.
- USJP: *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. S. Dubisz, t. 1–6, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
- Wierzbicka A. 2017: *Trzy zasady etyki słowa*, [w:] J. Bartmiński, S. Niebrzegowska-Bartmińska, M. Nowosad-Bakalarczyk, J. Puzynina (red.), *Etyka słowa. Wybór opracowań*, t. 1, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 69–73.
- WSJPDun: *Język polski: współczesny słownik języka polskiego*, red. B. Dunaj, t. 1–2, Langenscheidt Polska, Warszawa 2007.
- WSJPPAN: *Wielki słownik języka polskiego PAN*, red. P. Żmigrodzki (online: <https://wsjp.pl/>, dostęp: 25 listopada 2018).

Summary

My narration stands against yours. On contextual use of narration

Keywords: narration, lexis, contextual analysis, Polish media discourse, media language.

The aim of this article is to analyse the contemporary use of the lexeme *narration* based on the contextual material derived from Internet media texts. As a consequence, the meaning of *narration* present in the Polish media discourse is reconstructed. The extracted aspects of *narration* are as follows: subject, object and intention, often with pointing out a concrete purpose, such as manipulation of reality or history. Thus, particular narration is often accused of being false. Narration appears to be a notion and a linguistic construct, unstable and prone to changes, which is exposed by the addressees. Nowadays narration could also be perceived as a version of the truth or it might be identified with the truth.